

година XXIV
извънреден брой
валиден към
февруари 2014 год.

СЪЮЗ НА ИНВАЛИДИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ЧЛЕН НА "EUROPEAN DISABILITY FORUM"

Национален център за обучение, квалификация,
информация и консултации на инвалиди

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

ПРАВА НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ

МЕДИЦИНСКА ЕКСПЕРТИЗА НА НЕРАБОТОСПОСОБНОСТТА

1. Медицинската експертиза на временната неработоспособност най-често е обект на дейност на лекуващите лекари – джипита, извънболнични специалисти, стоматолози и болнични лекари, които издават еднолично болничен лист до 14 дни за едно заболяване. Експертиза на временната неработоспособност за по-дълъг период до 6 месеца се осъществява от лекарска консултативна комисия (ЛКК) и много рядко за периода от 6-я до 12-я месец от териториална експертна лекарска комисия (ТЕЛК).

Болничен лист за временна нетрудоспособност се издава в случаите, определени с чл. 6 от Наредбата за медицинска експертиза на неработоспособността: **“чл. 6 (1) Временна неработоспособност е налице в случаите, при които осигуреното лице не може безпрепятствено да работи поради: общо заболяване; злополука; професионална болест; отстраняване от работа по предписание на здравните органи; лечение в чужбина; санаторно-курортно лечение; належащ медицински преглед или изследване; карантина; гледане на болен или карантиниран член от семейството; належащо придружаване на болен член от семейството за медицински преглед, изследване или лечение, в същото или друго населено място, в страната или чужбина; бременност и раждане; гледане на здраво дете, върнато от детско заведение поради карантина в заведението”.**

Болничният лист се издава еднолично от лекуващия лекар или стоматолог до 14 дни за едно заболяване, но за не повече от 40 дни с прекъсване в една календарна година. Когато пациентът е от друга област, продължителността на болничния лист е до 3 дни. Лекар от спешна помощ може да издаде болничен лист до 3 дни. Според КСО за гледане на болно дете се полагат до 60 дни от календарна година за всички членове на семейството, като майката може да ползва 40 дни от горепосочените 60.

Болничният лист се издава в деня на установяване на нетрудоспособността, като датата на започване на отпуска може да бъде предходният, същият или следващият ден на прегледа. Пациентът е длъжен да представи болничния лист или да уведоми работодателя до 2 дни от издаването му. Не се издава болничен лист за временна нетрудоспособност, когато при прегледа се установи, че осигуреният е работоспособен; в този случай в служебната бележка, ако такава се поиска, се отбелязва датата и часът на явяването и напускането на лечебното заведение. В зависимост от състоянието

на болния се определя един от следните режими за ползване на отпуска: болничен; санаторно-курортен; на легло – постоянно или в определени часове на денонощието; стаен; амбулаторен; свободен; само в населеното място, където болният прекарва отпуска по болест; с право да отиде в друго населено място на страната.

Болничният лист за цялото време на лечение се издава еднолично от лекуващия лекар, лекаря по дентална медицина. В случаите, когато след болнично лечение болният се нуждае и от домашен отпуск, включително, болничен лист се издава от ЛКК, в който се включват дните за болнично лечение, в т.ч. денят на изписването, както и не повече от 30 дни за домашно лечение.

- Насочването към ТЕЛК/НЕЛК за експертиза на трайната нетрудоспособност е работа на общопрактикуващия лекар, когато пациентът е пенсионер или безработен, а работещите се насочват от специализирана ЛКК или от ЛКК по местоживее. (Виж Наредба за медицинската експертиза, приета с ПМС № 87 от 05.05. 2010 г. - ДВ. БР. 36 от 14.05. 2010 г., изм. ДВ бр. 5 от 14.01. 2011. г.).

2. Трайната нетрудоспособност обхваща всички случаи, при които индивидът не може да извършва професионален труд, има проблеми с извършването на ежедневни дейности и/или се нуждае от чужда помощ, в т.ч. от придружител за дълъг период от време. Представлява състояние, при което патологичните промени в резултат на заболяване има необратим или прогресиращ характер. В тези случаи работоспособността на индивида е нарушена за продължителен период от време или завинаги. Определя се като процент загубена работоспособност спрямо възможностите на здравия индивид. Отчита се необходимостта от чужда помощ, началната дата и срок на инвалидизиране, причинна връзка между заболяването и условията на труда.

Експертизата на трайната нетрудоспособност съдържа преценка за:

- степента на трайна неработоспособност в проценти спрямо здравия човек;
- потребност от чужда помощ и срок, който може да не съвпада със срока на инвалидността;
- срока на инвалидност и датата на която изтича определения срок на инвалидност;
- начална дата на трайната неработоспособност (дата на инвалидизация);
- причинна връзка между увреждането (смъртта) и трудовата злополука, условията на труд; при които е работило лицето, включително при военна и гражданска инвалидност;
- противопоказни условия на труд;
- трудоспособно ли е лицето за раб. си място или е необходимо трудоустрояване;
- характеристика на заболяването – професионално или общо;
- препоръка за по-нататъшно наблюдение и рехабилитация, режим на живот, обучение при деца до 16 годишна възраст, квалификация и преквалификация.

От направената преценка следва определението за лице с трайно увреждане (инвалид): Това е всяко лице, което независимо от възрастта си има физическо, сетивно или умствено увреждане, затрудняващо социалната му интеграция и участие в обществения живот, както и възможностите му за общуване, обучение

и/или трудова реализация.

Експертизата на трайната неработоспособност се извършва от териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК) и Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК), в съответствие със Закона за здравето – чл. 101 – 113; обн. ДВ. бр.70/ 2004 г..... последно изм. и доп. ДВ. бр. 1/ 2014 г.; Наредба за медицинската експертиза обн. ДВ. бр. 41/2010 г.... последно изм. и доп. ДВ бр. 5/14.01. 2011 г. Процентът на загубената работоспособност (вид и степен на увреждане за деца до 16-годишна възраст и за хора в надтрудоспособна възраст) се определя в рамките на Приложение № 1 към чл. 101, ал. 6 от Закона за здравето, в което са посочени “отправни точки”. При отсъствие на отправна точка за определено увреждане, експертизата се извършва по отправната точка на най-близкото по функционален дефицит заболяване. Определените групи на трайно намалената работоспособност (вид и степен на увреждане) са приравнени към проценти, както следва: I-а група – над 90 %; II-а група – от 71 % до 90 %; III-а група – от 50 % до 70.99 %.

Статут на човек с трайно увреждане ползват лицата с 50 % и над 50 %. Чужда помощ се определя на лица с над 90 % загубена работоспособност с записана в ЕР необходимост от чужда помощ. При деца до 16 години чужда помощ може да бъде предписана и при вид и степен на увреждане под 90 %.

Пациентите, подлежащи на освидетелстване и преосвидетелстване от ТЕЛК, **подават в съответната регионална картотека за медицинска експертиза (РКМЕ) молба-декларация изготвена от лекуващия/личния лекар, заедно с придружаващите я документи (епикризи, консултации, изследвания и др.).** Освидетелстването става в района по постоянен адрес, ако пациентът е регистриран най-малко 3 месеца преди подаването на молбата. Лицата, които не са в състояние по медицински индикации да се явят на ТЕЛК, се освидетелстват на място – в дома им или в болничното/друго здравно или социално заведение. Обстоятелството се доказва с медицинско удостоверение, издадено от лекуващия лекар или записано в направлението от личния лекар. ТЕЛК освидетелства лицата в 3-месечен срок от постъпване на документите в ТЕЛК, но срокът може да се продължи при необходимост от допълнителни изследвания и епикризи.

Степента на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане за лица, навършили 65 годишна възраст, се определя пожизнено. В някои случаи, предвидени в закони и подзаконови нормативни документи, ако тази възраст се навърши в срока на ЕР – правата по съответната разпоредба се ползват пожизнено. При детерминативни състояния без възможност напълно или частично възстановяване, определеният срок в ЕР може да бъде пожизнен.

Решенията на ТЕЛК може да се обжалват в 14-дневен срок от връчването му срещу подпис пред НЕЛК. Решенията на НЕЛК може да бъдат обжалвани пред Административния съд в София по реда на Административно-процесуалния кодекс.

3. Експертиза на физическата годност на кандидатите за водачи на МПС - хора с увреждания

При някои заболявания и състояния се налагат ограничения за получаване на свидетелство за управление на МПС в зависимост от категорията на МПС. В Наредба

№ 3 на МЗ са указани и заболявания и състояния, при наличието на които свидетелство за управление на МПС се издава само след освидетелстване от транспортните областни лекарски експертни комисии/ТОЛЕК/ или Транспортната централна експертна лекарска комисия/ТЦЛЕК/. Срокът на валидност на свидетелството за правоуправление за лица с трайни увреждания е до 5 години съгл. чл. 51, ал. 5 от Закона за българските документи за самоличност.

Хората с увреждания със степен 50 и над 50 на сто намалена работоспособност **ЗАДЪЛЖИТЕЛНО** се освидетелстват за годност от ТОЛЕК/ТЦЛЕК/ при издаване и подмяна на свидетелство за правоуправление на МПС, тъй като инвалидизиращите заболявания и състояния са включени в Приложение №2 към чл.5 ал.2 .

(Виж Наредба № 3 на МЗ за изискванията за физическата годност към водачите на МПС, от 11.05.2011 г. Приложение 1 и Приложение 2)

ТРУДОВА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ

1. Предписанието за трудоустрояване се извършва от лекуващия лекар или стоматолог за срок до 1 месец; от лекарска консултативна комисия (ЛКК) за срок до 6 месеца; а след изтичане на този срок – от териториалната експертна лекарска комисия (ТЕЛК) и Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК). ТЕЛК и НЕЛК трудоустрояват лица със загубена работоспособност 50 и над 50 на сто. В предписанието за трудоустрояване се вписва здравословното състояние на лицето, процента на загубена работоспособност; срок за трудоустрояване и препоръки за условията на работа.

След предписанието на здравните органи трудоустроеното лице е длъжно да не изпълнява работа, която е противопоказна за здравословното му състояние, а работодателят – да не го допуска до нея. При вписване на 100 % загубена работоспособност и противопоказания за всякакъв вид труд или за всякаква работа са налице предпоставки за прекратяване на трудовия договор по условията на чл. 325 т. 9 от Кодекса на труда. Допустимо е при 100 % неработоспособност ТЕЛК да се произнесе за трудоустрояване на друга работа без опасност за здравето или на същата работа при подходящи условия. При тежки дефинитивни състояния или при състояния, които не се влияят от условията на работа, в експертното решение се вписва “според квалификацията и възможностите”.

Трудоустрояването може да бъде при обичайни и при специализирани условия на труд, каквито се създават в специализираните предприятия и звена за трудоустроени лица (СПТЛ) . В тях работната заплата се формира в процент изработена норма за здрави лица, плюс добавка от тази норма , според процента загубна работоспособност: над 90 % - от 40 до 60 процента от заплащането по норматив; от 70 до 90 % загубена работоспособност – от 30 до 50 процента добавка и от 50 до 70.99 % загубена работоспособност добавката е до 30%. (Виж Кодекс на труда –чл. 314; Наредба за трудоустрояване ДВ. бр. 7/1987 г.; .....изм. и доп. ДВ. бр. 52/ 1988 г.;.... посл.изм. и доп. ДВ. бр.78/2005 г.)

2. Работници и служители със загубена работоспособност 50 и над 50 процента имат право на платен годишен отпуск в размер на не по-малко от 26 работни

дни. (Виж чл. 319 от Кодекса на труда). Законодателят не определя този отпуск като удължен, а само като основен и към него се прибавят полагащите се допълнително дни за отпуск, предвидени по чл.156 т.1 и т. 2 от КТ., както и предвидените допълнително дни отпуск в колективния трудов договор по чл. 156А от КТ.

3. Закрила при уволнение от работа по чл. 333 от Кодекса на труда ползват лицата с намалена работоспособност 50 и над 50 на сто, както и лицата, страдащи от болестите, записани в Наредба № 5 на МЗ (Виж ДВ бр.33 от 1987 г.): исхемична болест на сърцето; активна форма на туберкулоза; онкологично заболяване; психично заболяване; захарна болест – диабет; професионално заболяване. Закрилата е предварителна и задължава работодателя преди подписване на заповедта по чл. 328, ал.1, т.2, т.3, т.5 и т.11; чл.330, ал. 2, т. 6 да вземе мнението на ТЕЛК и на съответното териториално поделение на Инспекцията по труда за всеки отделен случай.

4. При изчисляване размера на инвалидната пенсия за трудов стаж се признава времето след датата на инвалидизация до навършване на пенсионната възраст за осигурителен стаж и възраст, когато лицето с трайно увреждане е получавало инвалидна пенсия и не е работило. В тези случаи признатият стаж се редуцира със следните коефициенти при съответната загубена работоспособност: от 50 до 70.99 на сто – 0.5; от 71 до 90 на сто – 0.7 и над 90 на сто – 0.9.

5. Обезщетение за хората с увреждания при прекратяване на трудовото правоотношение поради болест се изплаща на работник или служител от работодателя в размер на brutното му трудово възнаграждение за срок от 2 месеца, ако има най-малко 5 години трудов стаж и не е получавал обезщетение на същото основание. Обезщетението се изплаща само ако трудовото правоотношение е прекратено на основание чл. 325, т.9 и чл. 327, т. 1 от КТ. (Виж чл. 222, ал. 2 от КТ – ДВ. бр. 100 от 1992 г.).

СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ НА ХОРАТА С ТРАЙНИ УВРЕЖДЕНИЯ

Материята е регламентирана с Кодекса за социално осигуряване (КСО) и се извършва по предвидените задължителни норми за всички български граждани.

1.Правото на хората с трайни увреждания да получават пенсия за инвалидност поради общо заболяване, трудова злополука и професионално заболяване е уредено в Раздел II, Глава VI на КСО. Това право имат хората със загубена, частично или напълно, работоспособност 50 % и над 50 %, навършили 16 годишна възраст. Правото се поражда се от датата на инвалидизация, а за родените или с придобита инвалидност до постъпване на работа – от датата на подаване на заявление за освидетелстване от ТЕЛК. Необходимо изискване е наличие на осигурителен стаж, както следва: до 20 годишна възраст –1 година; до 25 години – 3 години стаж; над 25 години – 5 години. Инвалидите по рождение или с придобита инвалидност до постъпване на работа придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване при една година осигурителен стаж.

Не се отпуска пенсия за инвалидност поради общо заболяване на лица, на които е отпусната лична пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от КСО.

Пенсията за инвалидност на лица, навършили възрастта по чл. 68 от КСО или

навършват възрастта в срока на инвалидност, записан в експертното решение, се отпуска пожизнено.

Разликата от датата на инвалидизация до навършване на съответната пенсионна възраст се признава за осигурителен стаж при изчисляване размера на пенсията, но признатият стаж се редуцира със следните коефициенти: за загубена работоспособност над 90% - 0.9; за загубена работоспособност от 71% до 90% - 0.7; за загубена работоспособност от 50% до 70.99% - 0.5.

Размерът на пенсиите поради общо заболяване се определят по формулата на пенсиите за осигурителен стаж и възраст, но не може да бъде по малък, както следва:

- за лица с намалена работоспособност над 90% - 115% от минималната пенсия за осигурителен стаж възраст (115% от 150=172.50 лв. до 30.06. 2014 г., а от 01.07. до 31.12. 2014 г.- 115% от 154.50=177.68 лв.;

- за лица с намалена работоспособност от 71% до 90% - 105 % от минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст (105% от 150=157.50 лв. до 30.06. т.г.; а от 01.07. до 31.12. т.г.105% от 154.50=162.22 лв.);

- за лица с намалена работоспособност от 50% до 70.99% - 85% от минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст (85% от 150=127.50 лв. до 30.06., а от 01.07. до 31.12. 85% от 154.50 = 131.33 лв.).

2. Пенсията за инвалидност поради трудова злополука при записана причинна връзка в експертното решение, като не може да бъде по-малка от:

- 125% от минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст за лица с трайно намалена работоспособност над 90% ($1.25 \times 150 = 187.50$ лв. до 30.06. т.г. и $1.25 \times 154.50 = 193.13$ лв. за II-то шестмесечие на 2014 г.;

- 115% от минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст за лица с трайно намалена работоспособност от 71% до 90% ($1.15 \times 150 = 172.50$ лв. до 30.06. т.г. и $1.15 \times 154.50 = 177.68$ лв. за II-то полугодие на 2014 г.;

- 85% от минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст за лица с трайно намалена работоспособност от 50% до 70.99% ($0.85 \times 150 = 127.50$ лв. за I-то полугодие на 2014 г. и $0.85 \times 154.50 = 131.33$ лв. за II-то шесмесечие на т.г.).

3. Социална пенсия за инвалидност се отпуска на лица, навършили 16-годишна възраст, нямат изискуемия осигурителен стаж и имат загубена работоспособност 71% и повече от 71%. Размерите ѝ се определят в проценти от социалната пенсия за старост, както следва:

- за лица със загубена работоспособност (вид и степен на увреждане) от 71% до 90% ($1.10 \times 110 = 121$ лв.);

- за лица със загубена работоспособност (вид и степен на увреждане) над 90 % ($1.20 \times 110 = 132$ лв.) ;

- 25% от социалната пенсия за съответния процент загубена работоспособност над 70% получават хората с увреждания, които имат друг вид лична пенсия.

- лицата със загубена работоспособност над 90 %, които постоянно се нуждаят от чужда помощ, получават към пенсията, която получават, добавка за чужда помощ в размер 75% от социалната пенсия за старост, т.е. 75% от 110 лв. = 82.50 лв.

4. Право на пенсия за гражданска инвалидност имат лицата, които са изгубили

работоспособността или са пострадали при изпълнение на гражданския дълг или случайно са пострадали от органите на властта при изпълнение на служебни задачи на тези органи. Пенсията за гражданска инвалидност се определя с коефициент към социалната пенсия за старост, съобразно степента на увреденост на лицето: при загубена работоспособност 90% - $1.25 \times 110 = 137.50$ лв.; при загубена работоспособност от 71% до 90% - $1.15 \times 110 = 126.50$ лв.; за намалена работоспособност от 50% до 70.99% - $1.00 \times 110 = 110$ лв.

5. Размерът на пенсията за военна инвалидност се определя в процент от социалната пенсия за старост, както следва:

Право на пенсия за военна инвалидност имат лицата, които са загубили работоспособността си поради това, че са пострадали през време или по повод на наборната военна служба, службата в запаса или в резерва, както и лицата, пострадали при оказване съдействие на въоръжените сили, в т.ч. загиналите и безследно изчезналите.

За редици и сержанти с намалена работоспособност над 90 % - 150 на сто (1.50×110 лв. = 165 лв.); с намалена работоспособност от 71 % до 90 % - 140 на сто ($1.40 \times 110 = 154$ лв.); с намалена работоспособност от 50 % до 70.99 % - 115 на сто ($110 \times 1.15 = 126.50$ лв.).

За офицери с намалена работоспособност над 90 % - 160 на сто ($1.60 \times 110 = 176$ лв.); с намалена работоспособност от 71 % до 90 % - 150 на сто ($1.50 \times 110 = 160$ лв.); с намалена работоспособност от 50 % до 70.99 % - 120 на сто ($1.20 \times 110 = 132$ лв.).

Не могат да се получават едновременно следните пенсии: лична пенсия за осигурителен стаж и възраст с наследствена пенсия за осигурителен стаж и възраст; лична или наследствена пенсия за осигурителен стаж и възраст с лична или наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване; лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване с наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване. Когато лицето има право на повече от една лична пенсия за инвалидност за различни страдания, се определя най-голямата по размер. При право на повече от една пенсия се получава по избор една от пенсиите в пълен размер и 50 на сто от останалите.

6. С преходните и заключителни разпоредби на Закона за бюджета на държавно обществено осигуряване за 2010 г. са направени изменения и допълнения на чл. 98, ал. 7 – 10 от КСО във връзка с пенсиите за инвалидност, изплащани по обжалвани решения на органите на медицинската експертиза. Чл. 98, ал. 7 се изменя така :

“(7) Ако решението на ДЕЛК, ТЕЛК, НЕЛК е обжалвано от председателя на медицинската комисия по реда на чл. 112 от Закона за здравето, до влизане в сила на решението на НЕЛК, съответно на съда, по обжалваното решение на органите на медицинската експертиза, се отпуска, възобновява и възстановява пенсия за инвалидност в размер на социалната пенсия за старост.”

Ал. 8 на чл. 98 става: “(8) след влизането в сила на решението по ал.7, пенсията се определя в действителния ѝ размер от датата на придобиване на правото, съответно от датата, от която е възобновена, ако на лицето е определена загубена работоспособност 50 и над 50 %.”

С ал. 9 на чл. 98 се регламентира несъвместимостта на пенсията по чл. 98, ал. 7 от КСО, ако лицето получава друг вид наследствена или лична пенсия (добавки към пенсията). **Обръщаме вниманието на заинтересованите лица, че подаването на заявление е задължително условие за изпълнение на разпоредбата за закона.**

ДАНЪЧНИ ОБЛЕКЧЕНИЯ ЗА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ И ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ ТАКСИ:

1. Лицата с определени с валидно решение на компетентен орган вид и степен на увреждане 50 и над 50 на сто ползват данъчно облекчение за лица с намалена работоспособност по реда на Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ), като сумата от годишните данъчни основи се намалява със 7920 лв., включително за годината на настъпване на неработоспособността и за годината на изтичане срока на валидност на решението. Месечната данъчна основа на на работещите по трудово правоотношение хора с намалена работоспособност 50 и над 50 на сто се намалява с 660 лв. включително за месеца на настъпване на неработоспособността и за месеца на изтичане срока на валидност на решението.

Забележка: Лицата, на които до 31.12. 2009 г. пожизнено е определена степен на трайно намалена работоспособност по реда на Закона за здравето, и лицата, които са с пожизнено определена степен на трайно намалена работоспособност по силата на § 3 от Преходни и заключителни разпоредби на Закона за здравето, се смятат с пожизнено определени вид и степен на увреждане.

Лицата с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто, установена след навършване на възрастта за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване (КСО), както и лицата, навършили възраст за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл.68 от КСО, в срока на решението на ТЕЛК/НЕЛК ползват данъчното облекчение по реда на ЗДДФЛ независимо от определения в експертното решение срок. (Виж чл. 18. от Закона за данъците върху доходите на физическите лица, ДВ. бр.113 от 2007 г. и § 10а от Преходни и заключителни разпоредби на ЗДДФЛ , изм. и доп. ДВ. бр. 99 от 2011 г.).

2. Годишната данъчна основа по чл. 17 от ЗДДФЛ се намалява с направените през годината дарения до 5 %, когато даренията са в полза на: ...специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания, вписани в регистъра по чл. 20 от ЗИХУ, както и в полза на Агенцията на хората с увреждания (АХУ) .... на юридически лица с нестопанска цел, регистрирани в Централния регистър на юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, с изключение на организациите за подпомагане на културата по Закона за меценатството (СИБ фигурира в Централния регистър от създаването му),.... на специализирани институции по закона за социалното подпомагане, както и на Агенцията за социално подпомагане Фонд за социална закрила към министъра на труда и социалната политика (Виж чл. 22 на ЗДДФЛ, изм. и доп. ДВ бр. 113 от 2007 г.).

3. Хората с увреждания 50 и над 50 на сто загубена работоспособност (вид и степен на увреждане) заплащат данък за основно жилище, тяхна собственост със

75 % намаление. За жилище – семейна общност, т. е. придобито по време на законен семеен брак, облекчението е само върху частта на човека с трайно увреждане. За такса смет не се ползва облекчение. (Виж Закон за местните данъци и такси (ЗМДТ) – чл. 25 / ДВ. бр. 119 от 2003 г.)

4. Освобождава се от данък върху превозните средства личният автомобил – собственост на лице с намалена работоспособност 50 и над 50 на сто с обем на двигателя до 2000 куб. см. и с мощност до 117.64 kw (160 к.с.). При съпругеска общност облекчението се отнася за идеалната част от МПС, която е регистрирана на името на съпруга/съпругата с трайно увреждане. (Виж чл.58, ал.1, т.4 от ЗМДТ – изм. ДВ.бр.105 от 2008 г.).

5. Освобождават се от такса, която се заплаща ежегодно, на чиято територия е постоянният адрес на собствениците-инвалиди на кучета. (Виж чл. 116 от ЗМДТ – ДВ. бр. 87 от 2007 г.; чл. 175 от Закона за ветеринарно-медицинската дейност – ДВ.бр. 99 от 2013 г.). Собствениците и обитетелите на етажна собственост, които са инвалиди, не са освободени от консумативните разходи за всяко животно в размер, заплащан като за един обитател. (Виж ДВ. бр. 6 от 2009 г. чл.51, ал.7.).

6. Физическите лица, в т.ч. едноличните търговци, с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност, определена с влязло в сила експертно решение от компетентните органи, ползват намаление на патентния данък в размер 50 на сто, ако извършват дейността лично и не наемат работници за тази дейност през цялата данъчна година. Това данъчно облекчение се ползва за цялата данъчна година на настъпванена неработоспособността и за годината, в която изтича валидността на експертното решение.

Физическите лица, регистрирани за извършване на повече от една патентна дейност, ползват облекчението от 50 на сто само за съответната дейност, която извършват лично. (Виж ЗМДТ, чл. 61м, ДВ. изм. и доп. бр. 55 от 2007 г.).

Забележка: Лицата с увреждания, трайно намалената работоспособност на които е установена след навършване на възрастта за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или са я навършили в срока на експертното решение на ТЕЛК/НЕЛК, ползват правата си по ЗМДТ пожизнено, независимо от определения в експертното решение срок. (Виж § 20 от Преходни и заключителни разпоредби на ЗМДТ , изм. и доп. ДВ. БР. 112 ОТ 2003 г.).

7. Освобождават се от заплащане на държавни такси инвалидите..... в случаите на прехвърляне от едно учебно заведение в друго, от една специалност или форма на обучение в друга по здравословни причини, установени със заключение на медицинска комисия. (Виж чл. 5, буква “о” на Закона за държавните такси, ДВ. изм. бр.100 от 1996 г.).

8. При облекчени условия и ред, определени с правилника за дейността на висшето учебно заведение, се приемат кандидат-студенти, успешно участвали в конкурсните изпити.... инвалиди с трайни увреждания и намалена работоспособност 70 и над 70 на сто. От заплащане на такси в държавните висши училища **се освобождават лица с трайно намалена работоспособност 70 и над 70 на сто.** (Виж Закон за висшето образование, ДВ. изм. бр.68 от 2013 г.; ДВ. изм. бр. 99 от 2009 г.).

9. Лице с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност (вид и степен на увреждане) се освобождава от заплащане на винетна такса за един лек автомобил – негова собственост или съпружеска имуществена общност, с обем на двигателя до 2000 куб. см.и мощност до 117.64 kw (160 к.с.) по ред, определен с наредба на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщения, и министъра на труда и социалната политика. При същите условия от заплащане на винетна такса се освобождават лицата и семействата, отглеждащи деца с трайни увреждания до 18 годишна възраст и до завършване на средно образование, но не по-късно от 20-годишна възраст. (Виж чл. 10в на Закона за пътищата, ДВ. бр. 6 от 2004г., ДВ. бр. 39 от 2011 г.... посл. изм. ДВ. бр. 66 от 2013 г.).

10. От заплащане на потребителска такса при доболнична и болнична помощ се освобождават лицата със загубена работоспособност 90 и над 90 на сто с чужда помощ, установена от компетентните органи и хроничноболните лица, в повечето случаи с определено увреждане 70 и над 70 на сто, и със заболявания, посочени в списък към Националния рамков договор. Списъкът е на разположение на пациентите при общопрактикуващите лекари и лечебните заведения. (Виж чл. 37 ал.3 от Закона за здравното осигуряване, изм. ДВ. бр.1 от 2014 г.).

11. Лицата с намалена работоспособност (вид и степен на увреждане) 50 и над 50 на сто заплащат такса от 2 лв. за издаване на лична карта; за паспорт и свидетелство за управление на МПС – съответно 3 лв. За бързо издаване на карта до 3 работни дни таксата се увеличава два пъти, а за експресна услуга (до 8 часа) – пет пъти. За издаване на свидетелство за управление на МПС до 10 дни таксата се увеличава 2 пъти. За ползване на облекченията се изисква актуално решение на ТЕЛК/НЕЛК (Виж Тарифа № 4 за таксите, които се събират в системата на МВР, изм. и доп. ДВ.бр. 103 от 28.12.2012 г.).

II. ОБЛЕКЧЕНИЯ ЗА РАБОТОДАТЕЛИ НА ХОРА С НАМАЛЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ:

1. Корпоративният данък се преотстъпва изцяло на юридически лица специализирани предприятия за трудоустроени лица (СПТЛ) и кооперации по смисъла на Закона за интеграция на хората с увреждания (ЗИХУ), които към 31.12. на съответната година са членове на национално представителни организации на и за хора с увреждания, (в т.ч. СИБ) в които най-малко 20 % от персонала са незрящи и слабо виждащи хора или 30 % от общия брой на персонала са хора с увреден слух или 50 % от общия брой на персонала са хора с други увреждания. Ако юридическото лице не отговаря напълно на изискванията за брой на заетите трудоустроени лица, корпоративният данък се преотстъпва пропорционално на техния брой спрямо общата численост на персонала. Преотстъпването е допустимо, когато този данък се ползва от работодателя изцяло за интеграция на хората с увреждания или за поддържане и разкриване на работни места за трудоустроени лица през следващите две години след годината, в която се ползва преотстъпването. Планирането, разходването и отчитането на средствата се извършва с наредби на национално

представителните организации на и за хора с увреждания, съгласувано с министъра на финансите. (Виж чл. 178 на Закона за корпоративното подоходно облагане-ЗКПО, ДВ. бр.105 от 2006 г.).

2. За данъчни цели се признават счетоводни разходи за дарения в размер до 10 на сто от положителния финансов резултат, когато разходите за дарения са направени в полза на **...СПТЛ и кооперации, вписани в регистъра по чл. 29 на ЗИХУ, както и в полза на Агенцията за хора с увреждания (АХУ);...юридически лица с нестопанска цел, вписани в Централния регистър на юридическите лица с нестопанска цел и общественополезна дейност, с изключение на организации, подпомагащи културата по смисъла на Закона за меценатството;..... хора с увреждания, както и за помощни технически средства за тях...** (Виж чл. 31 ал. 1 от ЗКПО, изм. ДВ бр.51 от 2011 г.)

3. Данъчно задълженото лице има право да намали счетоводния си финансов резултат при определяне на данъчния финансов резултат, **когато е наело лице по трудово правоотношение за не по-малко от 12 месеца и към момента на наемането му то е безработно лице с намалена работоспособност.**(Виж чл. 177 на ЗКПО, ДВ. бр.105 от 2006 г.).

4. За всяко разкрито работно място, на което са наети безработни лица с трайни увреждания включително военноинвалиди, насочени от Агенцията по заетостта (АЗ), **на работодателя се предоставят суми, съгласно чл. 30а, ал. 2 от Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ) за времето, през което лицата са били на работа, но за не повече от 12 месеца.** За всяко разкрито работно място за наемане на временна, сезонна или почасова работа, на която са наети безработни лица с трайни увреждания, насочени от поделенията на АЗ, **на работодателя се предоставят суми по чл. 30а, ал. 2 от ЗНЗ за времето, през което лицата са били на работа, но за не повече от 6 месеца.** (ДВ бр.26 от 2003 г., изм и доп. ДВ. бр.38 от 2005 г., ДВ.бр.18 от 2006 г.).

III. ДРУГИ ОБЛЕКЧЕНИЯ ЗА ХОРА С ТРАЙНИ УВРЕЖДЕНИЯ:

1. Лица, чието физическо състояние не позволява употребата на колан, могат да **не го ползват при превоз в МПС.** (Виж чл.188 ал. 2., т. 2. от Правилника за прилагане на Закона за движение по пътищата, изм.ДВ. бр. 60 от 2012 г.).

2. Карта за паркиране на места, определени за превозни средства, обслужващи **хора с трайни увреждания** и използване улеснения при паркиране се издава от кмета на съответната община, съгласно утвърден образец и изискванията на Съвета на Европа отн 04.06. 1998 г. – **Препоръка 98/ 376/ ЕО.** Картата важи за територията на цялата страна и може да се използва в друга страна-членка на ЕС, ако отговаря на изискванията. (Виж чл.99а от Закона за движението по пътищата, ДВ. бр.68 от 2012 г., изм. и доп. ДВ.бр.60 от 2012 г.).

3. Лицата със **71 на сто или над 71 на сто степен на трайно намалена работоспособност или определени вид и степен на увреждане, децата до 16-годишна възраст с трайно увреждане и военноинвалидите имат право на безплатно пътуване два пъти в годината - отиване и връщане, с железопътния транспорт в страната.**

Правото ползват и придружителите на лицата с определена чужда помощ, когато пътуват с тях. За придружители се смятат и кучета, водачи на хора с увреждания, когато пътуват с тях.

Правото на безплатен транспорт се ползва срещу представено удостоверение, издадено от дирекция "Социално подпомагане" по постоянен адрес на лицата въз основа на молба, подадена от тях. В случай че удостоверението бъде изгубено или унищожено, дирекция "СП" издава дубликат, като правото за съответната година се анулира. (Виж чл. 19 и 20 от Правилника за прилагане на закона за социално подпомагане, в сила от 01.11.1998 г. Приет с ПМС № 243 от 05.11.1998 г.....посл. изм. ДВ. бр.73 от 20.08.2013г.)

4 . Изграждането и поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с трайни увреждания до публични места се считат за дискриминация. (Виж Закон за защита от дискриминация, чл. 5, ДВ.бр.68 от 2013 г.).

5. С Наредба № 4 на МРРБ от 1 юли 2009 г. обн. ДВ бр.54 от 2009 г се определят изискванията при проектирането, изпълнението и поддържане на строежите (елементите на урбанизираната територия и на сградите и съоръженията) за осигуряване на достъпна среда за цялото население, като се отчитат специфичните нужди на хората с намалена подвижност, в т. ч. на хората с увреждания. Наредбата се прилага едновременно с изискванията на нормативните актове за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове, и инвестиционните проекти, правилата и нормативите за устройство на територията и техническите спецификации за проектиране и изпълнение на строежите. Изискванията в наредбата се прилагат и при извършване на реконструкция, основно обновяване, основен ремонт, преустройство, пристрояване и надстрояване на съществуващи елементи на урбанизираната територия и на сградите, и на съоръженията.

6. С решение на общинския съвет имоти и вещи – общинска собственост, които не са необходими за нуждите на органите на общината или на юридически лица и звена на общинска бюджетна издръжка, могат да се предоставят безвъзмездно за управление от други юридически лица на бюджетна издръжка или на техните териториални структури.

Редът за придобиване на право на собственост и на ограничени вещни права, за предоставяне под наем и за разпореждане с имоти и вещи – общинска собственост и правомощията на кмета на общината, кметовете на райони, на кметовете на кметства и кметските наместници, се определят с наредба на общинския съвет. (Виж Закон за общинската собственост, изм. ДВ. бр. 66 от 2013 г.).

7. Хората с увреждания могат да извършват любителски риболов с безплатен риболовен билет в обектите за любителски риболов, като: на хората с увреждания до навършване на 65-годишна възраст се издава билет за любителски риболов за срока на валидност на документа, удостоверяващ увреждането; на хората с увреждания, на които увреждането е определено пожизнено, се издава безсрочен билет за любителски риболов. (Виж чл. 23, ал. 2 от Закон за рибарството и аквакултурите, обн. ДВ. бр.41 от 24.04. 2001г, ... посл. изм. ДВ. бр.15 от 15.02.2013г.)

МЕСЕЧНА ДОБАВКА ЗА СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ И ЦЕЛЕВИ ПОМОЩИ

Съгласно разпоредбите на чл. 11 от Правилника за прилагане на закона за интеграция на хората с увреждания (ППЗИХУ), молба-декларацията за извършване на социална оценка на лице с увреждане се подава в Дирекция „Социално подпомагане“ /ДСП/ по постоянен адрес на лицето с увреждане от лицето с увреждане; родител (осиновител); настойник или попечител; семейство на роднини или близки или приемно семейство по чл. 26 от Закона за закрила на детето; упълномощено лице. В срок 30 дни от подаването на молба-декларацията, социален работник от ДСП извършва посещение на адреса на лицето с увреждане за извършване на социална оценка, с цел установяване на обстоятелства от социален, семеен, битов и здравен характер, свързани с възможността за интеграция на лицето и изготвя социален доклад. По молба-декларацията до края на месеца, следващ нейното подаване, Консултативната комисия изготвя социална оценка. Комисията може да направи предложение до Директора на ДСП за отпускане на месечна добавка за социална интеграция по чл. 42, ал. 2 от ЗИХУ според вида и степента на увреждането и индивидуалните потребности за интеграция на лицето с увреждане. Социалната оценка се връчва на лицата в 7дневен срок от издаването ѝ.

Социалната оценка се издава за срока, посочен в експертното решение за определяне процента на трайно намалената работоспособност или вида и степента на увреждане.

Лицата с определени вид и степен на увреждане 50 и над 50 на сто, установена след навършване на възрастта за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване, както и лицата с намалена работоспособност, навършили възраст за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване в срока на решението на ТЕЛК (НЕЛК), ползват правата си по правилника пожизнено независимо от определения в експертното решение срок. Срокът на действие на социална оценка, издадена въз основа на пожизнено експертно решение, е 5 години от датата на издаването ѝ.

Нова социална оценка може да бъде извършена преди изтичането на срока на предходната оценка по желание на лицата по чл. 12, ал. 3 от Закона за интеграция на хората с увреждания при: издаване на ново експертно решение от ТЕЛК/НЕЛК преди изтичането на срока на действащото решение; промяна в потребностите на лицето; промяна във възможностите за интеграция на лицето.

МЕСЕЧНА ДОБАВКА ЗА СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ

Размерът на месечната добавка се определя като процент от гарантирания минимален доход /ГМД/, определен от Министерски съвет на основание чл. 12, ал. 3 от Закона за социално подпомагане. **Към настоящия момент гарантираният минимален доход е в размер на 65 лв.** При промяна в размера на ГМД се променя и размера на месечната добавка за социална интеграция.

Месечната добавка за социална интеграция е диференцирана и представлява сбор от парични средства, допълващи собствените доходи и предназначени за покриване на допълнителни разходи за транспортни услуги /15% от 65 лв. = 9.75 лв./,

информационни и телекомуникационни услуги /20% от 65 лв. = 13 лв./, обучение /20% от 65 лв. = 13 лв./, балнеолечение и рехабилитационни услуги /до трикратния размер на ГМД = до 195 лв./, ползва се и от придружителя на лицето, когато в ЕР на ТЕЛК, НЕЛК има определена чужда помощ, диетично хранене и лекарствени продукти /15% от 65 лв. = 9.75 лв./ и достъпна информация /15% от 65 лв. = 9.75 лв./.

Лицата с определени от 50 до 70 на сто трайно намалена работоспособност (ТНР) или вид и степен на увреждане имат право на добавка за: транспортни услуги (когато са със затруднения в придвижването и имат трайно оформен дефицит на стоежа, придвижването и издръжливостта); обучение и наем за общинско жилище.

Лицата с определени от 71 до 90 на сто ТНР или вид и степен на увреждане имат право на добавка за: транспортни услуги; обучение; достъпна информация; диетично хранене и лекарствени продукти и наем за общинско жилище.

Лицата с определени над 90 на сто ТНР или вид и степен на увреждане имат право на добавка за: транспортни услуги; обучение, балнеолечение и рехабилитационни услуги; достъпна информация; диетично хранене и лекарствени продукти и наем за общинско жилище.

Лицата с определени над 90 на сто ТНР или вид и степен на увреждане, с чужда помощ имат право на добавка за: транспортни услуги; информационни и телекомуникационни услуги; обучение; балнеолечение и рехабилитационни услуги; достъпна информация; диетично хранене и лекарствени продукти и наем за общинско жилище.

Деца до 16-годишна възраст с вид и степен на увреждане имат право на добавка за: транспортни услуги; обучение; балнеолечение и рехабилитационни услуги; достъпна информация; диетично хранене и лекарствени продукти.

Деца с определени 71 и над 71 на сто вид и степен на увреждане имат право на: горепосочените добавки и добавка за информационни и телекомуникационни услуги.

Добавката за обучение се предоставя се на деца с вид и степен на увреждане и на лица с ТНР, които имат потребност от придобиване на допълнителни знания и умения чрез различни форми на обучение извън заложените в системата на общообразователната подготовка. Тя се изплаща след представяне на документ, удостоверяващ продължителността на обучението.

Добавка за балнеолечение и рехабилитационни услуги се изплаща веднъж в годината на лица с трайни увреждания с над 90 трайно намалена работоспособност; деца с определен вид и степен на увреждане и военноинвалиди при наличие на медицинско предписание от лекар специалист. Право на такава добавка имат и придружителите на лицата с определена чужда помощ, когато придружават правоимащия при същите условия и размер. Тази добавка се ползва, ако не се получава на друго законово основание. Тя се изплаща след предоставяне на разходооправдателен документ за извършено балнеолечение или рехабилитационни услуги в едномесечен срок от крайната дата на ползването им. Същата е в размер до 195 лв, но не повече от действително направения разход, съгласно предоставените документи за извършено балнеолечение и рехабилитационни услуги.

Месечна добавка за диетично хранене и лекарствени средства се предоставя на

лица с 71 и над 71 на сто ТНР и на деца с вид и степен на увреждане, които имат издадена "рецептурна книжка на хронично болния" и НЗОК частично заплаща цената на лекарствения продукт и/или е необходимо диетично хранене. Лицата трябва да представят в дирекция "Социално подпомагане" медицинско удостоверение от общопрактикуващ лекар.

Месечна добавка за достъпна информация се предоставя на лицата с трайни слухови и/или зрителни увреждания, довели до намалена работоспособност 71 и над 71 на сто и деца с определен вид и степен на увреждане.

Месечна добавка за задоволяване на основни жизнени потребности – наем за общинско жилище, се предоставя на самотни лица с трайни увреждания с намалена работоспособност, ако настанителната заповед е на тяхно име. Добавката се изплаща след предоставяне на разходооправдателен документ и е в размер на нормативно определения наем по реда на Закона за общинската собственост.

Съгласно чл. 44. от ЗИХУ, хората с трайни увреждания съобразно своите потребности имат право на целеви помощи за: 1. покупка и/или приспособяване на лично моторно превозно средство; 2. внос на лично моторно превозно средство; 3. преустройство на жилище; 4. придружители на лица с увредено зрение, лица със затруднения в придвижването, лица с интелектуални затруднения и лица с психически разстройства, интерпретатори-придружители на лица със слепота-глухота и преводачи на лица с увреден слух.

Хората с увреждания съобразно своите потребности имат право на целеви помощи за изработване, покупка и ремонт на помощни средства, приспособления, съоръжения и/или медицински изделия, посочени в списъци, с изключение на медицинските изделия, които се заплащат напълно или частично от Националната здравноосигурителна каса. (Виж Закона за интеграция на хората с увреждания и Правилника за прилагането му в сила от 01.01.2005 г. Приет с ПМС № 343 от 17.12.2004 г. Обн. ДВ. бр.115 от 30.12.2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.70 от 09.08.2013г.

ЦЕЛЕВИ ПОМОЩИ

1. Хората с увреждания имат право на целева помощ за покупка и ремонт на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия, посочени в списъците по чл. 35а, ал. 1 от Закона за интеграция на хората с увреждания.

Медицинските условия, експлоатационните срокове и необходимите медицински документи за помощните средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия, за които лицата ползват целева помощ, са посочени в приложение № 7.

Министърът на труда и социалната политика съгласувано с министъра на финансите и министъра на икономиката, енергетиката и туризма определя и актуализира със заповед пределни размери (лимита) на помощите за изработване, покупка или ремонт на медицински изделия и/или помощни средства, приспособления и съоръжения. (Виж чл. 39 от ППЗИХУ- в сила от 01.01.2005 г. Обн. ДВ. бр.115 от 30.12.2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.70 от 09.08.2013г.)

2. Хората с трайни увреждания, чието придвижване е затруднено, имат право на целева помощ за покупка и/или приспособяване на лично моторно превозно

средство в размер 1200 лв., ако средномесечният доход на член от семейството за последните 12 месеца е равен или по-нисък от трикратния размер на гарантирания минимален доход. Хората с трайни увреждания получават целевата помощ, ако отговарят и на следните допълнителни условия:

а) да имат определена от ТЕЛК/НЕЛК над 90 на сто трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане; б) да са работещи или учащи се; в) да не са ползвали финансови облекчения за внос на лично моторно превозно средство.

Правоимащите лица подават заявление-декларация до дирекция "Социално подпомагане" по постоянен адрес, а за лицата под 18-годишна възраст - от техните законни представители или семействата на роднини или близки или приемни семейства, при които са настанени по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето.

Към заявление-декларацията прилагат следните документи:

а). копие от свидетелство за регистрация на личното моторно превозно средство или фактура за извършено приспособяване; б) копие от ЕР на ТЕЛК/НЕЛК; в) документи, удостоверяващи brutните доходи на семейството; г) лична карта (за справка).

Помощта може да се ползва повторно след изтичането на 5-годишен срок от предишното ѝ получаване. (Виж чл. 48 от ППЗИХУ- в сила от 01.01.2005 г. Обн. ДВ. бр.115 от 30.12.2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.70 от 09 .08.2013г.)

3. Хората с трайни увреждания с над 90 на сто трайно намалена работоспособност/ вид и степен на увреждане и децата с определени вид и степен на увреждане, които се придвижват с инвалидна количка, имат право на **еднократна целева помощ в размер до 600 лв. за преустройство на жилище, ако средномесечният доход на член от семейството за последните 12 месеца е равен или по-нисък от двукратния размер на гарантирания минимален доход. За получаване на целевата помощ се подава заявление-декларация към ДСП, към която се прилагат следните документи:**

а) фактура за стойността на ремонта по видове разходи и фискален бон; б). документ, съдържащ данни за доход на член от семейството през последните 12 месеца; в). копие от експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК; г) лична карта (за справка).

(Виж чл. 50 от ППЗИХУ- в сила от 01.01.2005 г. Обн. ДВ. бр.115 от 30.12.2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.70 от 09 .08.2013г.)

4. Лицата с увреден слух и с над 50 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане имат право на **целева помощ за ползване на жестомимични услуги до 10 часа годишно до 8 лв. на час при ползване услугите на държавна и/или общински администрации, здравни, образователни и културни институции. Целевата помощ се изплаща от Агенцията за хората с увреждания чрез бюрата за жестомимичен превод към Съюза на глухите в България. (Виж чл. 51 от ППЗИХУ- в сила от 01.01.2005 г. Обн. ДВ. бр.115 от 30.12.2004г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.70 от 09 .08.2013г.)**

5. Лицата с увредено зрение и с над 90 на сто трайно намалена работоспособност/ вид и степен на увреждане, които се нуждаят от чужда помощ, ползват **целева помощ за придружител до 10 часа годишно при посещенията им в държавни, общински, образователни, културни и други институции, здравни и лечебни заведения и в размер 5 лв. на час. Целевата помощ се изплаща от Агенцията за хората с увреждания чрез териториалните структури на Съюза на слепите в България. (Виж чл. 52 от ППЗИХУ)**

6. Трудноподвижни лица с над 90 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, които се нуждаят от чужда помощ, ползват целева помощ за придружител до 10 часа годишно при посещенията си в държавни, общински, образователни, културни и други институции, здравни и лечебни заведения в размер 5 лв. на час. Целевата помощ по ал. 1 се изплаща от Агенцията за хората с увреждания чрез териториалните структури на Съюза на инвалидите в България и чрез териториалните структури на Центъра за психологически изследвания (Виж чл. 53 от ППЗИХУ).

7. Лицата с интелектуални затруднения и с психични разстройства и със 71 или над 71 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, които се нуждаят от чужда помощ, ползват целева помощ за придружител до 10 часа годишно при посещенията им в държавни, общински, здравни, образователни и други институции и в размер 5 лв. на час. Целевата помощ се изплаща от Агенцията за хората с увреждания чрез териториалните структури на Българската асоциация на лица с интелектуални затруднения.(Виж чл. 53а от ППЗИХУ)

8. Лицата със сляпо-глухота и с над 90 на сто трайно намалена работоспособност, които се нуждаят от чужда помощ, ползват целева помощ за придружител до 10 часа годишно при посещенията им в държавни, общински, здравни, образователни и други институции и в размер 5 лв. на час. Целевата помощ се изплаща от Агенцията за хората с увреждания чрез териториалните структури на Националната асоциация на сляпо-глухите в България. (Виж чл. 53б от ППЗИХУ)

СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Социалните помощи са средства в пари и/или в натура, които допълват или заместват собствените доходи до основните жизнени потребности или задоволяват инцидентно възникнали потребности на подпомаганите лица и семейства. Те се получават от лица, след като са изчерпани всички възможности за самоиздръжка и за издръжка от лицата по чл. 140 от Семейния кодекс.

Социалните помощи са: месечни; целеви; еднократни и се отпускат след преценка на: доходите на лицето или семейството; имущественото състояние; семейното положение; здравословното състояние; трудовата и учебната заетост; възрастта и други констатирани обстоятелства. Министерският съвет определя месечен размер на гарантирания минимален доход, който служи като база за определяне на социалните помощи. Условието и редът за отпускането, изплащането, изменянето, спирането, възобновяването и прекратяването на социалните помощи се уреждат с правилника за прилагане на ЗСП (ППЗСП) с изключение на целевите помощи за отопление, които се уреждат с наредба на министъра на труда и социалната политика.

Социалните помощи се отпускат на лица и семейства по постоянен адрес, на който се извършва и социалната анкета. Право на месечна помощ имат лица или семейства, чийто доход за предходния месец е по-нисък от определен диференциран минимален доход (ДМД). Основа за определяне на ДМД е гарантираният минимален доход. В ППЗСП се регламентира как се изчислява ДМД за различните категории лица. За лицата

с трайни увреждания са предвидени някои облекчени условия и по-висок коефициент при изчисляване правото за получаване на социална помощ и за целевата помощ за отопление. (Виж Закона за социално подпомагане Обн. ДВ. бр.56 от 19.05.1998г....посл. изм. ДВ. бр.66 от 26.07.2013г. и ППЗСП Обн. ДВ. бр.133 от 11.11.1998г., ... посл. изм. ДВ. бр.73 от 20 .07.2013г.)

Забележка: Хората с трайни увреждания, на които намалената работоспособност е установена след навършване на възрастта за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или са я навършили в срока на решението на ТЕЛК (НЕЛК), ползват правата си по ППЗСП, независимо от определения в експертното решение срок.

Социалните услуги се основават на целенасочена социална работа в подкрепа на лицата за: осъществяване на ежедневни дейности; социално включване и се предоставят въз основа на индивидуална оценка на потребностите и съобразно желанието и личния избор на лицата. Те се извършват срещу заплащане на такси или по договаряне от лицата, които ги ползват. Таксите за социални услуги, финансирани от държавния бюджет, се определят с тарифа, утвърдена от Министерския съвет. Таксите за социални услуги, финансирани от общинския бюджет, се заплащат по Закона за местните данъци и такси.

Социални услуги се извършват от:

1. държавата;
2. общините;
3. български физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица;
4. физически лица, извършващи търговска дейност, и юридически лица, възникнали съгласно законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава от Европейското икономическо пространство.

Лицата по т. 3 и 4 могат да предоставят социални услуги само след вписване в регистър към Агенцията за социално подпомагане. Същите лица могат да предоставят социални услуги за деца до 18 години само ако получат лиценз и вписване в регистъра към АСП. (Виж чл. 18, ал. 2 и 3 от ЗСП)

Кметът на общината управлява социалните услуги на територията на съответната община, които са делегирани от държавата дейности и местни дейности, и е работодател на ръководителите на тези услуги с изключение на случаите на възлагане на управлението чрез конкурс или по договаряне при единствен кандидат на физически или юридически лица по чл. 18, ал. 2 и 3 на ЗСП.

Социалните услуги се предоставят в общността и в специализирани институции.

Социални услуги, които се предоставят в общността, са: личен асистент; социален асистент; домашен помощник; домашен социален патронаж; обществени трапезарии и други .

Специализирани институции за предоставяне на социални услуги са: домове за деца с физически увреждания; домове за деца с умствена изостаналост; домове за възрастни хора с увреждания; домове за възрастни хора с умствена изостаналост; домове за възрастни хора с психични разстройства; дом за възрастни хора с физически

увреждания; дом за възрастни хора със сетивни нарушения и други. Социални услуги в специализираните институции се предоставят след изчерпване на възможностите за извършване на услуги в общността. (Виж чл. 36 от ППЗСП Обн. ДВ. бр.133 от 11.11.1998г., ... посл. изм. ДВ. бр.73 от 20.08.2013г.)

ПРАВО НА ПРОФИЛАКТИКА И РЕХАБИЛИТАЦИЯ ПО ПРОГРАМА НА „НОИ” ЗА ХОРА С УВРЕЖДАНИЯ

Съгласно Наредба № 1 от 2007 г. на НОИ за ползване и изплащане на финансови помощи за профилактика и рехабилитация имат лицата, осигурени за общо заболяване, майчинство и/или за трудова злополука и професионална болест.

Тези лица придобиват право на парични помощи за профилактика и рехабилитация, ако за тях са били внесени или дължими осигурителни вноски за период от шест последователни календарни месеца, предхождащи месеца, през който се провежда профилактиката и рехабилитацията.

Последното изискване не се отнася за лицата с увреждания, резултат от претърпяна трудова злополука или професионална болест.

Право да се ползват от програмата на НОИ имат и лицата, получаващи лична пенсия за инвалидност, ако не са навършили пенсионна възраст, не са осигурени и срокът на инвалидността в експертното решение на ТЕЛК/НЕЛК/ не е изтекъл.

Правото се предоставя еднократно в календарна година и включва: средствата за не повече от 4 основни диагностични и терапевтични процедури дневно; 2. средствата за нощувки; 3. частична парична помощ за хранене.

Продължителността на програмата е от 10 дни и се ползват в съответните лечебни заведения и санаториуми с които НОИ е сключил съответен договор. Лекуващия лекар отразява в медицинското направление необходимостта за рехабилитация 30 календарни дни преди датата на постъпване в дадената база. В срок до 10 работни дни преди датата на постъпване в санаториума в териториалното поделение на НОИ по настоящ адрес се внасят следните документи:

- медицинско направление
- документ за самоличност
- лична амбулаторна карта
- документ по образец, удостоверяващ осигурителните права на лицето

Лицата с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 % представят и експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК/, както и декларация по образец, че не са осигурени. Лицата претърпели трудова злополука, представят и разпореждането за приемане на злополуката за трудова, а лицата с професионално заболяване представят и експертно решение за признаване на професионална болест. Лицата с противопоказания не се приемат от съответната база. (Виж Наредба № 1 от 13.02.2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация обн., ДВ, бр. 17 от 23.02.2007 г., в сила от 23.02.2007 г., посл. изм. и доп., бр. 14 от 17.02.2012 г.)

ДОБАВКИ НА РОДИТЕЛИ НА ДЕЦА С ТРАЙНИ УВРЕЖДЕНИЯ

1. Ако до навършване на 2-годишна възраст на детето се установят трайни увреждания 50 и над 50 на сто, на майката се изплаща допълнителна еднократна помощ при раждане на живо дете. Помощта се изплаща независимо от доходите на семейството, когато детето не е оставено за отглеждане в специализирана институция за деца в размер, определен ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България за съответната година, но не по-малък от предходната година. (чл. 6, ал. 6 от Закона за семейните помощи за деца (ЗСПД) обн. ДВ. бр.32 от 29.03.2002г., ..., посл. изм. ДВ. бр.109 от 20.12.2013г.)

2. Месечна помощ за дете до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст се предоставят в пари и/или под формата на социални инвестиции на семействата, чийто средномесечен доход на член от семейството за предходните 12 месеца, по-нисък или равен на дохода, определен за целта в закона за държавния бюджет на Република България за съответната година, но не по-малък от предходната година, при условие, че детето: не е настанено за отглеждане на пълна държавна издръжка в специализирана институция за деца; редовно посещава подготвителните групи в детските градини или подготвителните групи в училищата за задължителна предучилищна подготовка на децата, освен ако това е невъзможно поради здравословното му състояние; до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст редовно посещава училище, освен ако това е невъзможно поради здравословното му състояние; живее постоянно в страната. **Размерът на помощта е по-голям за дете с трайно увреждане** (Виж чл. 7 ал. 4 от ЗСПД)

3. Месечна помощ за отглеждане на дете с трайни увреждания до навършване на 2-годишна възраст на детето в размер, определен със закона за държавния бюджет на Република България за съответната година, но не по-малък от предходната година се предоставят в пари и/или под формата на социални инвестиции на майката (осиновителката), независимо от дохода на семейството при условие, че:

- майката (осиновителката) не е осигурена и не получава обезщетение за бременност, раждане и отглеждане на дете по реда на Кодекса за социално осигуряване;

- детето не е настанено за отглеждане в специализирана институция за деца на пълна държавна издръжка;

- детето живее постоянно в страната. (Виж чл. 8, ал. 3 от ЗСПД)

4. **Право на месечна добавка за деца с трайни увреждания до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст, имат:** 1. родители (осиновители), когато отглеждат деца с трайни увреждания; 2. семейства на роднини или близки и приемни семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето.

Размерът на месечната добавка по ал. 1 се определя ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България, но не може да бъде по-малък от предходната година.

Правоимащите получават месечната добавка по постоянния си адрес от дирекциите "Социално подпомагане" на Агенцията за социално подпомагане.

Ако децата са настанени на пълна държавна или общинска издръжка в лечебни

заведения, както и в специализирани институции и социални услуги - резидентен тип, за срок, по-дълъг от един месец, правоимащите не получават месечна добавка по ал. 1 за периода на престоя им в тях. (Виж чл. 8д от ЗСПД)

5. На семействата, чиито деца с трайни увреждания са записани в първи клас на държавно или общинско училище, се отпуска еднократна целева помощ за покриване част от разходите в началото на учебната година.

Целевите помощи за учениците могат да се отпускат и като социална инвестиция по преценка на дирекциите "Социално подпомагане" със съдействието на училищните ръководства. Еднократната целева помощ се предоставя в пари и/или под формата на социални инвестиции независимо от дохода на семейството за деца с трайни увреждания. Размерът на еднократната целева помощ се определя ежегодно с акт на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика за съответната година. Помощта се възстановява, ако детето не постъпи в училище. (Виж чл. 10а от ЗСПД)

По преценка на директора на дирекция "Социално подпомагане" месечните помощи по чл. 7, 8, както и целевите помощи по чл. 10а ЗСПД могат да се предоставят изцяло или частично под формата на социални инвестиции с цел осигуряване на равни възможности за децата при тяхното отглеждане, възпитание, обучение, образование, опазване на здравето, развитие и социализация в случаите, когато:

1. родителите не полагат грижи към децата си;
2. семейната помощ не се използва по предназначение.

Тези помощи могат да се предоставят заедно или поотделно под формата на:

1. пълно или частично заплащане на такса за детска ясла или детска градина;
2. пълно или частично заплащане на столово хранене;
3. закупуване на облекло, обувки, учебни пособия и др. (Виж чл. 35, ал. 1 и 2 от Правилника за прилагане на ЗСПД, обн. ДВ. бр.67 от 12.07.2002г .....изм. и доп. ДВ. бр.73 от 20.08.2013г.)

ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА

Към регионалните инспекторати на Министерството на образованието и науката се създават екипи за комплексно педагогическо оценяване и интегрирано обучение на децата с увреждания. За подпомагане на интегрираното обучение на децата с увреждания се създават ресурсни центрове за интегрирано обучение към Министерството на образованието и науката.

Министерството на образованието и науката осигурява:

1. обучение на децата с увреждания от предучилищна и училищна възраст в училищата по чл. 26, ал. 1, т. 1 - 10 от Закона за народната просвета и в детските градини по чл. 18 от същия закон;
2. подкрепяща среда за интегрирано обучение на децата с увреждания;
3. ранна слухово-речева, логопедична и психологична рехабилитация и рехабилитация на незрящи и слабовиждащи деца;
4. учебници, учебни помагала, съвременни технологии и технически средства

за обучение на децата с увреждания до 18-годишна възраст или до завършване на средното им образование;

5. професионална подготовка на децата с увреждания и на лицата с увреждания до 29-годишна възраст.

Министерството на образованието и науката създава възможности за обучение на деца, които имат специални образователни потребности и не са интегрирани в обща образователна среда.

Лицата, получили увреждане след 16-годишна възраст, имат право на допълнително безплатно обучение по програми за общообразователно и професионално образование и обучение за възрастни, както и на начална рехабилитация по специфични програми за формиране на основни умения.

Висшите училища осигуряват:

1. подкрепяща среда, специални приспособления, подходящи учебни материали и допълнителна преподавателска помощ, подпомагащи процеса на обучение и оценяване на хората с увреждания;

2. подготовка на специалисти за работа с хора с увреждания.

Професионалното обучение на хората с увреждания се осъществява от:

1. Агенцията по заетостта;

2. работодателите или органите по назначаване;

3. (*) лицата по чл. 18, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за социално подпомагане, които предоставят социални услуги за хора с увреждания;

4. специализираните предприятия и кооперации.

(Виж чл. 16, 17, 18, 19 и 20 и 21 от ЗИХУ и Закона за народната просвета)

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА изм. ДВ. бр.60 от 7 Август 2012г.

Чл. 18. (1) За обозначаване на пътни превозни средства се използват следните опознавателни знаци:

6. "Глух или глухоням водач" - знакът има формата на кръг, с жълт цвят, черна крайна ивица и черен символ. Поставя се в долния десен ъгъл на предното стъкло и в долния ляв ъгъл на задното стъкло на моторно превозно средство, управлявано от глух или глухоням водач.

7. "Инвалид" - знакът има формата и изображението на пътен знак Д21. Поставя се на челната страница на картата, която се издава на инвалиди за ползване на улеснения при движение с моторни превозни средства, когато те са водачи или пътници. Картата се поставя в долния десен ъгъл на предното стъкло на превозното средство и се сваля, когато то не обслужва притежателя на документа.

Чл. 50 (2) Забраните, въведени с пътни знаци:

3. B2, B3, B14, B27 и B28 - не се отнасят за пътни превозни средства, обслужващи лица, притежаващи документ за инвалидност;

Чл. 47 (3) Пътните знаци за въвеждане на забрана и за отменяне на въведена забрана имат следните изображения и наименования:

В2 Забранено е влизането на пътни превозни средства в двете посоки

В3 Забранено е влизането на моторни превозни средства, с изключение на мотоциклети без кош и мотопеди

В14 Забранено е влизането на изобразените пътни превозни средства

В27 Забранени са престоят и паркирането

В28 Забранено е паркирането

Чл. 188. (1) Водачите на автомобили, комплектувани с обезопасителни колани, са длъжни да ги използват.

(2) Могат да не ползват обезопасителни колани:

2. лица, чието физическо състояние не позволява употребата на колан;

ЗАКОН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЕТАЖНАТА СОБСТВЕНОСТ

изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г./

Чл. 6. (1) Собствениците са длъжни да:

1. (доп. - ДВ, бр. 57 от 2011 г.) не пречат на другите собственици, ползватели и обитатели да използват общите части на сградата;

т. 8. изпълняват решенията на органите на управление на етажната собственост;

т. 15. осъществяват използването на общите части на сградата по реда, определен в правилника за вътрешния ред;

Чл. 9. (Изм. - ДВ, бр. 57 от 2011 г.) Формите на управление на етажната собственост са общо събрание и/или сдружение на собствениците.

Чл. 10. Органи на управление са:

1. общо събрание;

2. управителен съвет (управител).

Чл. 11. (1) Общото събрание:

1. приема, изменя и допълва правилник за вътрешния ред;

10. приема решения и за:

з) създаване на условия за достъп в етажната собственост на хора с увреждания;
и) използване на общите части на сградата и прилежащата ѝ площ при възникнали спорове, както и за спазване на вътрешния ред и санитарно-хигиенните норми;

(3) Общото събрание е длъжно да приеме правилник за вътрешния ред в етажната собственост.

Чл. 12. (5) Общо събрание може да бъде свикано от всеки собственик или ползвател в неотложни случаи или когато е изминала повече от една година от последното проведено общо събрание.

Чл. 40. (1) Всеки собственик може да иска отмяна на незаконосъобразно решение на общото събрание.

(2) Молбата се подава пред районния съд по местонахождението на етажната собственост в 30-дневен срок от оповестяването на решението по реда на чл. 16, ал. 7

ЗАКОН ЗА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА

изм. и доп. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г.

Раздел III. Пътища, улици и транспортни мрежи и съоръжения

Чл. 75. (1) (Изм. - ДВ, бр. 65 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) Елементите на транспортната техническа инфраструктура се изграждат въз основа на предвижданията на общите и подробните устройствени планове, обвързано със структурата на територията.

(2) (Нова - ДВ, бр. 65 от 2003 г.) Обектите по ал. 1 се изграждат по общия ред на този закон.

(3) (Предишна ал. 2, изм. - ДВ, бр. 65 от 2003 г.) Транспортната техническа инфраструктура следва да осигурява най-добри условия за удобен, безопасен и икономичен транспорт на пътници и товари и за достъпност на лица с увреждания, при опазване на околната среда.

Чл. 169. (Изм. - ДВ, бр. 76 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г)

(2) (Изм. - ДВ, бр. 61 от 2007 г., в сила от 27.07.2007 г., изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г.) **Строежите се проектират, изпълняват и поддържат в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания, определени с наредба на министъра на инвестиционното проектиране. Ръководителите на централните изпълнителни органи и кметовете на общините ежегодно разработват програми с мерки за привеждане на урбанизираната територия и на съществуващи отделни сгради и съоръжения в нея в съответствие с изискванията за достъпна среда и предвиждат средства за тяхното реализиране.**

(4) (Доп. - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г., изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г.) Министърът на инвестиционното проектиране, самостоятелно или съвместно с компетентните министри, издава наредби за определяне на изискванията по ал. 1 и 2 и по ал. 3, т. 1 и 3, свързани с проектирането, изпълнението, контрола и въвеждането в експлоатация на строежите, дълготрайността на строителните конструкции, устойчивостта на земната основа, както и други изисквания за безопасност и за устойчиво развитие на природните ресурси и екологично използване на природни и вторични суровини в строежите при отчитане влиянието на географските, климатичните и сеизмичните въздействия.

(6) (Нова - ДВ, бр. 61 от 2007 г., в сила от 27.07.2007 г.) Министерският съвет и

общинските съвети ежегодно приемат програмите по ал. 2 и осъществяват контрол по изпълнението им.

Чл. 176б. (Нов - ДВ, бр. 76 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.) (1) Техническият паспорт на нов строеж се съставя от лицето, упражняващо строителен надзор, или от техническия ръководител - за строежите от пета категория, преди въвеждането му в експлоатация от компетентния орган.

(2) Техническият паспорт на съществуващ строеж се съставя след обследване на строежа за установяване на характеристиките му, свързани с изискванията на чл. 169, ал. 1 - 3, от лицата, извършили обследването.

(3) (Нова - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) В техническия паспорт на строежа в сроковете по наредбата по чл. 176а, ал. 6 се вписват задължителните строителни и монтажни работи за привеждане на строежите в съответствие с изискванията на чл. 169, ал. 1 - 3.

Чл. 178. (3) Строежите не се въвеждат в експлоатация, когато:

1. (нова - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) не са изпълнени в съответствие с одобрения инвестиционен проект, с изискванията на чл. 169, ал. 1 - 3 и с техническите спецификации по чл. 169а, ал. 1, и/или не са съставени технически и енергиен паспорт;

Чл. 220. (1) (Изм. - ДВ, бр. 65 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г.) Министърът на регионалното развитие упражнява контрол по спазването на разпоредбите на този закон и на нормативните актове по прилагането му съобразно предоставените му правомощия. Министърът на инвестиционното проектиране упражнява контрол по спазването на разпоредбите на този закон при проектирането и строителството, в това число влагането на качествени строителни материали и изделия с оглед осигуряването на сигурността, безопасността, достъпността и другите нормативни изисквания към строежите.

Чл. 224. (Изм. - ДВ, бр. 65 от 2003 г., изм. - ДВ, бр. 82 от 2012 г., в сила от 26.11.2012 г.) (1) Началникът на Дирекцията за национален строителен контрол или упълномощено от него длъжностно лице с мотивирана заповед спира изпълнението и забранява достъпа до строеж или до част от строеж от първа до трета категория, който се извършва:

2. със строителни продукти, несъответстващи на съществените изисквания към строежите и на изискванията на чл. 169а, ал. 1, или в нарушение на правилата за изпълнение на строителните и монтажните работи и на съществените изисквания към строежите по чл. 169, ал. 1, 2 и 3;

ЗАКОН ЗА ОБЩИНСКАТА СОБСТВЕНОСТ

изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г.

Чл. 3. (1) Общинската собственост е публична и частна.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2004 г.) Публична общинска собственост са:

1. имотите и вещите, определени със закон;

2. имотите, предназначени за изпълнение на функциите на органите на местното

самоуправление и местната администрация;

3. други имоти, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от местно значение, определени от общинския съвет.

(3) Частна общинска собственост са всички други общински имоти и вещи. Плодовете и приходите от имотите и вещите - публична общинска собственост, са частна собственост на общината.

Чл. 6. (1) (Доп. - ДВ, бр. 96 от 1999 г.) Имотите и вещите - публична общинска собственост, които са престанали да имат предназначението по чл. 3, ал. 2, се обявяват от общинския съвет за частна общинска собственост.

(2) За публична общинска собственост се обявяват имотите и вещите - частна общинска собственост, които са придобили предназначението по чл. 3, ал. 2.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 96 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 54 от 2008 г.) Решенията на общинския съвет по ал. 1 се приемат с мнозинство от две трети от общия брой на съветниците, а по ал. 2 - с повече от половината от общия им брой.

Чл. 8. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2008 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 96 от 1999 г.) Придобиването, управлението и разпореждането с имоти и вещи - общинска собственост, се извършват под общото ръководство и контрол на общинския съвет.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 45 от 2012 г., в сила от 01.01.2013 г.) **Редът за придобиване на право на собственост и на ограничени вещни права, за предоставяне за управление, под наем и за разпореждане с имоти и вещи - общинска собственост, и правомощията на кмета на общината, на кметовете на райони, на кметовете на кметства и на кметските наместници се определят с наредба на общинския съвет при спазване на разпоредбите на този закон и на специалните закони в тази област, освен когато е приложим Законът за публично-частното партньорство.**

(3) В наредбата по ал. 2 се определя и редът за предоставяне под наем на имоти или части от тях - общинска собственост, предоставени за управление на училища, детски градини и обслужващи звена.

Чл. 11. (1) (Изм. - ДВ, бр. 96 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 101 от 2004 г.) Имоти и вещи - общинска собственост, се управляват в интерес на населението в общината съобразно разпоредбите на закона и с грижата на добър стопанин.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 101 от 2004 г.) Имоти и вещи - общинска собственост, се използват съобразно предназначението им и за нуждите, за които са предоставени. Предоставените имоти и вещи не могат да се преотстъпват за ползване, да се ползват съвместно по договор с трети лица, да се отдават под наем или да се пренаемат, освен в случаите, предвидени в закон.

Чл. 12. (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2004 г.)

(3) **Имотите и вещите - общинска собственост, които не са необходими за нуждите на органите на общината или на юридически лица и звена на общинска бюджетна издръжка, могат да се предоставят безвъзмездно за управление на други юридически лица на бюджетна издръжка или на техни териториални структури.**

(4) Редът за предоставяне за безвъзмездно управление на имоти и вещи - общинска собственост, се определя от общинския съвет в наредбата по чл. 8, ал. 2.

(3) Имотите и вещите - общинска собственост, които не са необходими за нуждите

на органите на общината или на юридически лица и звена на общинска бюджетна издръжка, могат да се предоставят безвъзмездно за управление на други юридически лица на бюджетна издръжка или на техни териториални структури.

(4) Редът за предоставяне за безвъзмездно управление на имоти и вещи - общинска собственост, се определя от общинския съвет в наредбата по чл. 8, ал. 2.

Чл. 14. (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2004 г.) (1) Свободни нежилищни имоти - частна общинска собственост, които не са необходими за нуждите на органите на общината или на юридически лица на издръжка на общинския бюджет, могат да се отдават под наем на трети лица.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2008 г., доп. - ДВ, бр. 15 от 2011 г.) С решение на общинския съвет имоти по ал. 1 могат да се отдават под наем без търг или конкурс за здравни, образователни и социални дейности за задоволяване на съответните нужди на населението, както и на юридически лица с нестопанска цел, осъществяващи дейност в обществена полза, по ред, определен в наредбата по чл. 8, ал. 2. По този ред на търговски дружества могат да се отдават под наем поземлени имоти, необходими като терени за временно използване, за спомагателни и допълнителни площадки, комуникации и други, свързани с изграждането, ремонта и поддържането на обекти на техническата инфраструктура, за срока на ремонтно-строителните дейности. Въз основа на решението на общинския съвет се сключва договор за наем от кмета на общината или от оправомощено от него длъжностно лице.

Чл. 16. (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2004 г.) Поддържането и ремонтите на имотите и вещите - общинска собственост, се извършват от лицата, на които са предоставени за управление, като необходимите средства се предвиждат ежегодно по бюджетите им.

Чл. 17. (1) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2004 г.) Поддържането и текущите ремонти на имотите и вещите - общинска собственост, отдадени под наем или предоставени за ползване, се извършват от наемателите или ползвателите им в съответствие с разпоредбите на Закона за задълженията и договорите.

(2) С договор може да се уговори основните ремонти да се извършват за сметка на наемателите и ползвателите.

Чл. 18. (1) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2004 г.) При възникване на належаща общинска нужда наемателите на помещения по чл. 14, ал. 4, 5 и 6 са длъжни да ги освободят в срок от три месеца от връчването на съобщението за освобождаване.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 101 от 2004 г.) Ако имотът по ал. 1 не бъде освободен доброволно, той се освобождава по административен ред въз основа на заповед на кмета на общината, която се привежда в изпълнение със съдействието на органите на полицията.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 101 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г. и в сила от 01.03.2007 г. относно замяната на думата "окръжния" с "административния") Заповедта по ал. 2 може да се обжалва пред административния съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Жалбата не спира изпълнението на заповедта, освен ако съдът разпореди друго.

**НАРЕДБА № 33 от 03.11.1999 г. за обществен превоз
на пътници и товари на територията на Република България**

Чл. 54. (2) Всяка автогара трябва да разполага със:

10. (В сила от 12.05.2011 г.; изм. и доп., бр. 52 от 2012 г.) външен телефонен автомат, достъпен и за лица с намалена подвижност ;

11. (В сила от 12.02.2012 г.; изм., бр. 52 от 2012 г.) подемна платформа или рампа за придвижване на инвалидна количка, изпълнени съгласно изискванията за достъпност, определени съгласно чл. 16 и чл. 17 от Наредба № 4 от 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания (ДВ, бр. 54 от 2009 г.); рампата и подемната платформа следва да осигуряват достъпа до автобусите;

12. (В сила от 12.02.2012 г.; изм. и доп., бр. 52 от 2012 г.) достъпни за лица с намалена подвижност, изпълнени съгласно изискванията за достъпност, определени в Наредба № 4 от 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания:

- маршрут от улицата до автогарата и в автогарата до автобуса; зала за пътници; гише за билети; санитарен възел.

(3) (Нова - ДВ, бр. 52 от 2012 г.) Собствениците на автогари осигуряват и поддържат в изправност оборудването по ал. 2.

**ПРАВИЛНИК ЗА КОЛЕКТИВНО ЧЛЕНСТВО
НА СЪЮЗА НА ИНВАЛИДИТЕ В БЪЛГАРИЯ**

Сдружения, регистрирани по Търговския закон и Закона за кооперациите, с дейност имаща отношение към проблемите на инвалидите.

Чл. 6. (1). Колективни членове – търговски дружества или кооперации се приемат от Управителния съвет на СИБ или от Управителния съвет на регионална организация на СИБ, според това, къде кандидатът е подал писмено мотивирано заявление за членство, подписано от лицето, което има право да представлява съответния кандидат.

Към заявлението се прилагат:

- Устав на дружеството или Учредителен акт;
- протокол с решение на Управителния орган на кандидата, управомощен да взема решение за членство на кандидата в СИБ;
- данни за седалището и адреса на кандидата;
- данни за персонала, нает по трудови правоотношения, в. т.ч. трудоустроени лица;
- Копие от Справка за изпратени уведомления по чл. 62 ал. 4 от КТ;
- копие от решението на Съда за регистрацията на кандидата;
- удостоверение за актуално състояние; - копие от БУЛСТАТ;
- копие от регистрация в Агенция по вписванията;
- копия от решенията на ТЕЛК за лицата с намалена работоспособност

Съставители: инж. Анета Диловска, д.ф. Пею Пеев и
Росана Чакърва

град София - 1000,
ул. "Христо Белчев" № 8, ет. 3
тел. 02/981 53 82